

Legimatika ako spôsob skvalitnenia tvorby práva na Slovensku

Legimatic as a way if improving the quality of law-making in Slovakia

Boris Balog

Kľúčové slová:

legislatívny proces, príprava návrhov zákonov, informačné technológie.

Key words:

legislative process, preparation of bills, information technology.

ÚVOD

Problematika legislatívy ako cieľavedomej činnosti, ktorá programovo a premyslene smeruje ku komplexnému utváraniu právneho poriadku ako jednej z podstatných štruktúr pôsobiacich v zmysle organizovania a integrácie v modernej spoločnosti, je v popredí záujmov prakticko-politických, ale tiež teoretických úvah a činností príslušných inštitúcií. Stále sa hľadajú možnosti, cesty a prostriedky skvalitnenia procesu tvorby práva¹. Súčasne je stav právneho poriadku Slovenskej republiky predmetom sporadickej kritiky médií, tretieho sektora, záujmových združení, časti politickej reprezentácie ale aj odbornej verejnosti². Domnievam sa ale, že je to práve veda ústavného práva, ktorá poskytuje len veľmi málo nových, moderných a originálnych spôsobov riešenia súčasných problémov tvorby práva na Slovensku.

Napriek tomu, že som odporcom rôznych teórií o legislatívnych smrštiach a iných podobných hrôzostrašných javoch v legislatíve³, pripúšťam, že k legislatívnej inflácii na Slovensku dochádza. Legislatívna inflácia môže znamenať niekoľko rôznych významov. Je to nárast počtu/množstva kusov právnych predpisov, ale tiež nárast oblastí spoločenských vzťahov, ktoré sú regulované právom, kým doteraz regulované neboli, a to preto lebo buď neexistovali alebo existovali, ale neexistoval dôvod ich právnej regulácie. Otázne je, či pod legislatívnu infláciu možno subsumovať aj rozsah/dĺžku samotného právneho predpisu, pretože toto sa javí skôr ako otázka kvality a nie kvantity. Objem platného práva narastá v Slovenskej republiky o približne 5% ročne. Ide o nárast, ktorý je kontinuálny a evolučný, ktorý teda znaky inflácie vykazuje, ale nie nejakej smršte. Samotná legislatívna inflácia nie je podľa mňa až taký problém, pretože občania štátu celkom prirodzene od neho očakávajú riešenia ich problémov, ktoré sú mnohokrát možné len vo forme právnej úpravy.

Problém nastáva v prípade, ak je legislatívna inflácia spojená s legislatívnou defláciou. Legislatívna deflácia je vlastne pokles/znižovanie kvality legislatívy. Legislatívna inflácia a legislatívna deflácia sú spravidla spojené nádoby. Ak narastá objem platného práva, pravdepodobnosť udržania vnútorne jednotného a bezrozporného právneho poriadku výrazne klesá a naopak, narastajú vnútorné rozpory, redundancia právnej úpravy, situácie, keď jeden zákon a jeho požiadavky znemožňujú naplnenie iného zákona a jeho požiadaviek a pod.

¹ SVÁK, J. – BALOG, B.: *Projekt e-Legislativa na Slovensku*. In: GERLOCH, A. (ed.). Viktor Knapp. Vědecké dílo v proměnách času. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 602 – 612.

² Napríklad HODÁS, M.: *Elektronická publikácia, legimatika a poznateľnosť práva*. Justičná revue, 66, 2014, č. 12, s. 1461 – 1473.

³ K tomu viac v mojom príspevku – BALOG, B.: *Inovačné výzvy pre ústavu z oblasti legislatívy, alebo o legislatívnej smršti a iných (nie-len meteorologických) poverách v slovenskej legislatíve*. In: Bratislavské právnické fórum 2013: zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie. Inovačné výzvy pre ústavy a ústavné systémy v globalizovanej Európe. Bratislava: Univerzita Komenského, Právnická fakulta, 2013. ISBN 9788071603658, s. 660-674.

Pri hľadaní spôsobov skvalitnenia tvorby práva v Slovenskej republike sa venuje tradične pozornosť schvaľovacej etape legislatívneho procesu⁴, už menej etape prípravnej⁵, ale čomu sa nevenuje pozornosť vôbec je predprípravná etapa legislatívneho procesu, v ktorej dochádza z hľadiska tvorby práva k tomu kľúčovému kroku, a to premene politického zadania so podoby návrhu právneho predpisu, teda k príprave/napísaniu návrhu právneho predpisu. A práve predprípravná etapa (ale nielen) poskytuje široký priestor pre zapojenie a využívanie informačných technológií v legislatívnom procese, osobitne v štádiu prípravy návrhu právneho predpisu. Informačné technológie v legislatívnom procese by mali predstavovať vyššiu úroveň, ako iba vyhľadávacia a orientačná, ale mali by poskytovať expertné služby pri príprave návrhov právnych predpisov.

Využívanie informačných technológií v legislatívnom procese iste nie je všeliak alebo riešenie na všetky problémy. Legimatika ale ponúka pomoc a uľahčenie draftovacích legislatívnych prác a je to jeden z niekoľkých prvkov, ktorých širšie využitie na Slovensku má potenciál prispieť k zlepšeniu stavu právneho poriadku. V podmienkach Slovenskej republiky ide o projekt SLOV-LEX v pôsobnosti Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, ktorého súčasťou je aj systém e-Legislatíva, ktorej úlohou je poskytovať tvorcom právnych predpisov efektívne nástroje na tvorbu obsahu a riadenie životného cyklu návrhu právneho predpisu.

Legimatika všeobecne

Využívanie informačných technológií zasahuje stále viac a viac oblastí tvorivej ľudskej činnosti. Preniká aj do takých oblastí ľudskej činnosti, ktoré sa vyznačujú vysokou mierou konzervativizmu a relatívnej uzavretosti, ale aj určitej miery rezistencie voči vonkajším podnetom. Takouto oblasťou tvorivej ľudskej činnosti je aj tvorba práva.

Nezastaviteľný, až živelný rozvoj informačných technológií by mal preto nájsť svoje využitie aj v legislatívnej činnosti, a to aj vďaka tomu, že tak v rovine teoretickej, ako aj v rovine praktickej dochádza k novým poznatkom, prostriedkom a technikám.

Legislatívny proces predstavuje komplexný proces, v ktorom sú spájané rozdielne a rôzne prvky a komponenty vecného, obsahového, technického, právneho a procesného charakteru, ktorý stále predstavuje jedinečnú a originálnu činnosť s jedinečným a originálnym výsledkom. Legislatívny proces je ale len čiastočne spojený s čisto právnym riešením problémov, právnymi poznatkami a vedomosťami. V porovnaní s inými procesmi v práve, osobitne súdnym, rozhodovacím proces v legislatíve je oveľa viac spojený s lingvistikou, jazykovedou a s poznatkami ekonomickými, sociologickými, environmentálnymi a inými vecnými, ktoré formujú vecný základ legislatívneho riešenia politickej objednávky.

Využívanie výpočtovej techniky a informačných technológií pri tvorbe práva je jednou z ciest jeho skvalitňovania. Využívanie informačných technológií v celom legislatívnom procese bude znamenať vytvorenie elektronického systému pre tvorbu a prejednávanie návrhov právnych predpisov využitím pokročilých editačných nástrojov pre tvorcov legislatívy.

Správne využitie informačných technológií v legislatíve predpokladá spojenie legimatiky s legisprudenziou – s teóriou legislatívy, ale tiež s dokonalou znalosťou legislatívneho procesu. To umožní identifikovanie tak miesta, ako aj momentu a rozsahu nasadenia a využitia informačných technológií. Aj keď ide o proces, ktorý je tvorivý a originálny a predstavuje hľadanie najlepšej z niekoľkých možných alternatív riešenia, súčasne je to ale proces, ktorého niektoré štádiá sú formalizované a štandardizované, a pri dosahovaní a kontrole štandardov kvality legislatívy sa vytvára priestor pre informačné technológie. Ich využitie predstavuje pomoc pri navrhovaní znenia právneho predpisu práve v situácii, keď je možné politické zadanie ako predpoklad legislatívnej činnosti naplniť niekoľkými spôsobmi.

Príprava návrhu právneho predpisu je spojená s požiadavkou naplniť štandardy kvality legislatívy stanovené v ústave, zákonoch a iných prameňoch regulujúcich legislatívny proces a stanovujúcich základné požiadavky na právne predpisy (legislatívne pravidlá). Dosahovanie štandardov legislatívy znamená dosahovanie požiadav-

⁴ K tomu viac v mojom príspevku – BALOG, B.: *Inovačné výzvy pre ústavu z oblasti legislatívy, alebo o legislatívnej smršti a iných (nie- meteorologických) poverách v slovenskej legislatíve*. In: Bratislavské právnické fórum 2013: zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie. Inovačné výzvy pre ústavy a ústavné systémy v globalizovanej Európe. Bratislava: Univerzita Komenského, Právnická fakulta, 2013. ISBN 9788071603658, s. 660-674.

⁵ K tomu viac v mojom príspevku – BALOG, B.: *Formovanie charakteru práva v procese jeho tvorby*. In: Poňatie a charakter práva: zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie. Bratislava: SAP, 2014. ISBN 9788089607198, s. 70-80.

ky legislatívnej kvality, teda vyriešenie otázky ako má byť politické zadanie pri niekoľkých možných riešeniach premietnuté do toho legislatívne najlepšieho a najkvalitnejšieho, a to práve na základe toho, ktoré z možných riešení predstavuje najvyššie naplnenie štandardov legislatívnej kvality.

Informačné technológie zabezpečujú dodržiavanie stanovených a zadaných štandardov kvality legislatívnej techniky a zabezpečenie požiadavky, aby návrh právneho predpisu zodpovedal formálnym požiadavkám legislatívnej techniky.

Z formálneho hľadiska ide najmä o štruktúru právneho predpisu – najmä jeho názov, úvodnú vetu, normatívny obsah, vonkajšie odkazy a ďalej podrobnejšie najmä preddefinované požiadavky názvu ako označenie právneho predpisu, označenie orgánu, ktorý ho prijal, dátum prijatia a iné podľa požiadaviek legislatívnych pravidiel vzťahujúcich sa na konkrétny druh právneho predpisu.

Z procesnej stránky prispieva rozvoj legimatiky k vyššej otvorenosti, prehľadnosti a transparentnosti legislatívneho procesu, pretože obsahuje tiež nástroje na zapojenie verejnosti a jej konzultácií do legislatívneho procesu.

Z obsahovej stránky zameranej na prípravu normatívneho obsahu právneho predpisu informačné technológie umožnia využívanie iných zdrojov, najmä jazykových, pri príprave návrhu právneho predpisu. Pri každom pojme by mal existovať odkaz na jeho legálnu definíciu a jeho použitie v iných právnych predpisoch, a to aj v rôznych súvislostiach.

Legimatika v Slovenskej republike

V podmienkach Slovenskej republiky predstavuje širšie využitie legimatiky v legislatívnom procese, osobitne v procese prípravy návrhu právneho predpisu, potenciálne významnú pomôcku pri legislatívnych prácach. Využitie informačných technológií v legislatívnom procese v Slovenskej republike a ich rozsah, teda rozsah legimatickej podpory legislatívy, a šírku záberu legimatiky možno vymedziť ako –

- a) databázu právnych informácií tvorenú subdatabázami
  - právnych predpisov Slovenskej republiky,
  - právnych predpisov Európskej únie a vybraných zahraničných databáz právnych predpisov,
  - súdnych precedensov všeobecných súdov, Ústavného súdu Slovenskej republiky i nadštátnych súdov (najmä Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora Európskej únie).
  - právnej doktríny tvorenej najmä odbornými komentármi a odbornou literatúrou, ktorá umožní vedomostný prístup k tvorbe právneho predpisu a zároveň prácu v konsolidovanom texte právneho predpisu v prípade, keď ide o prípravu novely právneho predpisu,
- b) algoritimizáciu právnych pojmov a inštitútov, vrátane vytvorenia jeho základu v podobe právnického pojmomologického slovníka, čo umožní správny výber slov a pojmov tak, aby boli zachované základné pravidlá legislatívnej normy ako napríklad, že jeden pojem by mal mať v právnom poriadku len jeden význam,
- c) algoritimizáciu legislatívnych pravidiel a gramatických pravidiel slovenského jazyka, čo umožní, aby právne normy obsiahnuté v právnom predpise harmonizovali nielen navzájom, ale aj v kontexte celého právneho poriadku,
- d) elektronickú archiváciu legislatívneho procesu, ktorá umožní účastníkovi legislatívneho procesu v každej jeho etape, aby videl genézu tvorby každej právnej normy, vrátane jej zmeny pod vplyvom pripomienkového konania,
- e) elektronizáciu editácie, ktorá by znamenala, že tvorca právneho predpisu už od samého začiatku má k dispozícii vizualizovanú podobu právnej normy v podobe stránky oficiálnej publikácie v Zbierke zákonov Slovenskej republiky, to znamená, že text právnej normy sa mu zobrazí automaticky do formy v akej bude uverejnená v Zbierke zákonov Slovenskej republiky, čo zároveň umožní editovanie elektronickej verzie Zbierky zákonov Slovenskej republiky ako oficiálneho dokumentu⁶.

V súčasnosti existujúce elektronické služby v legislatíve sú prevažne postavené na plnení informačných úloh a slúžia najmä na vyhľadávanie prameňov platného práva, ale pokročilé funkcionality, ako najmä editačné a procesné funkcie nie sú zastúpené vôbec alebo iba v obmedzenom rozsahu.

⁶ SVÁK, J. a kol.: *Teória a prax legislatívy*. 3. rozšírené vydanie. Eurokódex, Bratislava, 2012, s. 74.

Pokročenie od informačných úloh informačných technológií k úlohám editačným a procesným je náplňou systému e-Legislativa ako informačného systému pre riadenie procesov vo všetkých fázach legislatívneho procesu vybavený pokročilými editačnými nástrojmi pre tvorcov legislatívy. Tento systém predstavuje elektronické riadiace centrum pre všetky činnosti legislatívneho procesu vo všetkých jeho fázach a poskytuje kompletnú sadu elektronických nástrojov pre všetky spôsoby aktívnych a pasívnych vstupov do legislatívneho procesu. Projekt e-Legislativa nebude zameraný iba na procesnú stránku legislatívy, ale bude podporovať aj obsahovú stránku prípravy návrhu právneho predpisu pokročilými editačnými funkciami, osobitne v oblasti terminologickej.

Legimatika v oblasti legislatívneho procesu vyjadrená v projekte e-Legislativa bude poskytovať podporu legislatívnemu procesu v troch základných oblastiach – (i) metodologickej, (ii) jazykovej a (iii) editačnej.

Metodologická podpora. Metodologická podpora tvorby návrhu právneho predpisu predstavuje zabezpečovanie potrebných a aktuálnych informácií o existujúcej právnej úprave z obsahovej stránky, ale aj informácie o formálnych a procesných požiadavkách spojených s príslušným stavom legislatívnych prác (najmä požiadavkách legislatívnych pravidiel).

Metodologická podpora legislatívneho procesu, osobitne v jeho predprípravnej etape, zahŕňa tiež prepojenie na vnútroštátnu judikatúru, judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora Európskej únie a tiež na príslušné právne akty Európskej únie.

Metodologická podpora v informačnej rovine ale predstavuje aj hypertextové prepojenie na komentárovú a inú relevantnú literatúru a judikatúru.

Jazyková podpora. Právny predpis by mal byť vyjadrený takými jazykovými prostriedkami a mal by obsahovať takú terminológiu, ktorá zabezpečí jeho všeobecnú zrozumiteľnosť. Význam zrozumiteľnosti právneho predpisu je nepochybný predovšetkým z hľadiska jeho jednotnej interpretácie a aplikácie v praxi. Presnosť vyjadrenia právneho predpisu umožňuje jeho jednoznačné a jednotné porozumenie bez polemík a sporov o jeho obsahu. Pri tvorbe právneho predpisu je nevyhnutné vyhnúť sa použitiu neurčitých a vágnych pojmov⁷, vymedzenie významu ktorých je značne komplikované.

Projekt e-Legislativa kladie dôraz na zvyšovanie jazykovej úrovne právnych predpisov a používanie spisovného jazyka v jeho kodifikovanej podobe a význame. Dodržiavanie požiadavky kodifikovanej podoby štátneho jazyka je vzhľadom na súčasný stav jazykovej stránky právnych predpisov na mieste, avšak je potrebné rešpektovať aj skutočnosť, že túto požiadavku nemožno uplatňovať absolútne. Je nevyhnutné taktiež dodržiavanie požiadavky ustálenosti právnej terminológie, teda prihliadanie na vžitú a zaužívanú právnu terminológiu, súčasťou ktorej sú niekedy aj nespisovné slová, avšak ide o ustálené a rešpektované právne pojmy s časovo stálym obsahom a významom. Nahradenie týchto pojmov kodifikovanou podobou by znamenalo stratu samotnej podstaty významu pojmu. Aj keď existuje dôvodná opodstatnenosť použitia a zachovania týchto pojmov v právnom jazyku, v tejto rovine je však ďalším legislatívnym nedostatkom to, že ustálenosť ich jednotného používania je narušená súbežným označovaním tej istej skutočnosti kodifikovanou podobou pojmu (napríklad vada konania – chyba konania). e-Legislativa zdôrazňuje potrebu doriešenia otázky zabezpečenia definitívnej jazykovej správnosti textov právnych predpisov, opodstatnenosť zachovania zaužívaných, ustálených, tradičných a špecifických právnych pojmov v právnych predpisoch a nevyhnutnosť zjednotenia ich používania. Cieľom e-Legislativy je preto dbať na primeranú opodstatnenosť nevyhnutného použitia cudzích slov v právnych predpisoch tak, aby ich použitie nebolo na úkor všeobecnej prístupnosti obsahu textu právneho predpisu.

Cieľom e-Legislativy je tiež odstránenie nežiaducej synonymie a homonymie v textoch právnych predpisov, ktorých dôsledkom je v neposlednom rade aj zníženie prehľadnosti a zrozumiteľnosti právneho poriadku.

Ak existuje na vyjadrenie určitého inštitútu viac označení s rovnakým významom, legislatívna prax by mala pri tvorbe právneho predpisu vybrať jedno označenie a ostatné vylúčiť. To znamená, že ak na označenie určitého právneho inštitútu existuje v právnej terminológii ustálený pojem, nemal by sa v právnom predpise zavádzať jeho synonymný novotvar. Z hľadiska rešpektovania požiadaviek právneho jazyka je tiež cieľom vyhnúť sa takým situáciám, aby sa obe synonymá vyskytovali v texte jedného právneho predpisu, či dokonca v texte jedného ustanovenia.

Použitie rovnakého označenia v rôznych významoch, teda použitie rovnakého slova na označenie rôznych inštitútov, môže byť podnetom nedorozumenia pri aplikácii právneho predpisu, keďže sa musia vždy chápať so

⁷ K tomu bližšie aj – SURMAJOVÁ, Ž. – BALOG, B.: *Neurčité právne pojmy*. In: *Justičná revue*, 63, 2011, č. 11, s. 1444 – 1452.

zreteľom na súvislosti, v ktorých sú použité. Pri tvorbe právneho predpisu je nevyhnutné v maximálnej miere zvážiť použitie rovnomenného pojmu a zabrániť tak umelému vytváraniu homoným v situáciách, kedy to nie je potrebné. Ak je z hľadiska opodstatnenosti primeraná požiadavka použitia rovnomenného slova, ktoré sa už v právnych predpisoch používa v inom význame, je žiaduce a nevyhnutné, aby sa dbalo na zreteľné a nepochybné odlišenie ich významu prostredníctvom jednoznačnej legálnej definície.

Významnou súčasťou legimatickej podpory legislatívneho procesu a plneniu jazykovej podpory pri príprave návrhov právnych predpisov je **tezaurus slovenského práva**.

Tezaurus slovenského práva predstavuje riadený slovník termínov slovenského práva, v ktorom sú vopred definované vzťahy medzi jednotlivými pojmami. Definovaním vzťahov hierarchie, ekvivalencie a asociácie rieši problematiku sémantiky. Základom tezauru je deskriptorový odsek, ktorý najčastejšie určuje pre pojem širší pojem, užší pojem alebo príbuzný pojem. Asociatívne vzťahy určujú aj také vzťahy ako časť – celok, antonymita (protiklady), definícia a pod. Pomocou deskriptorov a vzťahov medzi nimi tento slovník popisuje zvolenú oblasť. Zjednodušene možno povedať, že tezaurus je slovník oblasti so vzťahmi nadradenosti, podradenosti, synonymia, významová blízkosť a pod. medzi jednotlivými heslami (deskriptormi)⁸.

Tezaurus slovenského práva ako riadený slovník termínov používaných v právnom poriadku slúži na

- zjednocovanie terminológie používanej v právnych predpisoch prostredníctvom definícií v časových rovinách a kontextoch;
- pomoc autorom právnych predpisov v rámci editačných služieb pre správne a náležité používanie terminológie;
- pomoc adresátom práva pre pochopenie pojmov používaných v právnych predpisoch;
- vytvorenie prepojenia medzi tezaurem slovenského práva a ostatnými riadenými slovníkmi.

Editačná podpora. Editačná podpora legislatívneho procesu využívaním informačných technológií predstavuje kľúčovú pomôcku pri tvorbe návrhu právneho predpisu, osobitne v predprípravnej etape legislatívneho procesu.

Príprava návrhu právneho predpisu nie je len prepísanie politickej objednávky do slov, ale predstavuje komplex rozhodnutí, ktoré sa týkajú obsahu, štruktúry, terminológie pripravovaného právneho predpisu. Tieto prerekvizity návrhu právneho predpisu nemajú len ústavno-právny, resp. právny charakter, ale majú aj vecný charakter v závislosti od regulovanej problematiky. Súčasne majú aj legislatívno-technický charakter, ktorý je reprezentovaný štandardmi legislatívnej techniky a legislatívnej kvality, ktoré sú vyjadrené v legislatívnych pravidlách, v podmienkach Slovenskej republiky schválených tak vládou, ako aj parlamentom.

K zvýšeniu kvality právnych predpisov prispeje nepochybne skutočnosť, keď sa v procese prípravy návrhu právneho predpisu zameria väčšia pozornosť na obsah návrhu právneho predpisu, keď čas efektívne venovaný príprave návrhu právneho predpisu bude využitý na riadnu a náležitú prípravu jeho obsahu a naopak, keď klesne, resp. sa zníži časová náročnosť a potreba venovať sa technickým problémom a ich riešeniu. Práve tieto by vyriešili editačné legimatické nástroje na základe vopred nastavených štandardov a tým by umožnili zamerať sa na obsah právneho predpisu.

Editačné funkcionality pri tvorbe návrhu právneho predpisu predstavujú elektronické pomocné a asistenčné služby legislatívneho pracovníka, ktoré modernizujú legislatívnu prácu. Ich úlohou by bolo najmä uľahčiť formálnu a administratívnu stránku tvorby právnych predpisov a tým sa viac sústrediť na obsahovú časť legislatívnej práce. Editačné šablóny, ktoré by elektronická tvorba návrhov právnych predpisov obsahovala by umožňovali vytváranie požadovanej formy a štruktúry právneho predpisu. Súčasne by existovala možnosť kontroly vytvoreného návrhu právneho predpisu, najmä z obsahovej a formálnej stránky, ale tiež kontrola vnútorných a vonkajších odkazov. Editačná podpora legislatívnej práce by mala byť postavená tak, aby predstavovala pre používateľa známe a zažité postupy a spôsoby a aby bol používateľ prirodzene a intuitívne vedený v legislatívnej práci.

Súčasťou projektu e-Legislativy bude preto aj editor právnych predpisov ako základná pomôcka pre legislatívneho pracovníka. Editor právnych predpisov by mal podporovať nasledovné úkony, resp. činnosti –

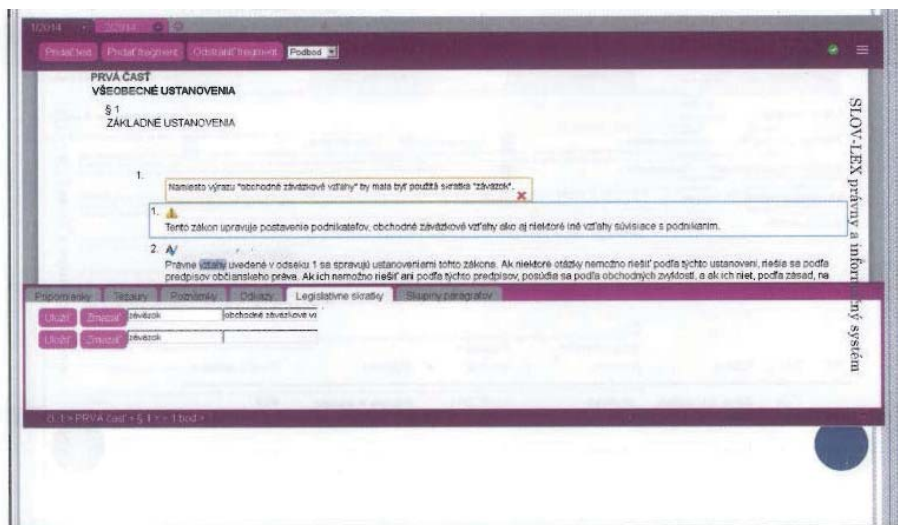
- vytvorenie nového právneho predpisu, resp. vytvorenie novely existujúceho právneho predpisu podľa pravidiel legislatívnej techniky stanovených v legislatívnych pravidlách;

⁸ HODÁS, M.: *Elektronická publikácia, legismatika a poznaťnosť práva*; Justičná revue, 66, 2014, č. 12, s. 1466.

- vpisovanie novely právneho predpisu priamo do konsolidovaného znenia novelizovaného právneho predpisu, zmenu bude zobrazovať priamo v texte návrhu právneho predpisu a vytvárať konsolidované znenie novelizovaného právneho predpisu s vyznačením zmien a toto konsolidované znenie sa bude počas celého legislatívneho procesu automaticky aktualizovať podľa toho, aké zmeny budú v návrhu zákona uskutočňované;
- zabezpečenie transparentnej evidencie všetkých zmien počas životného cyklu návrhu právneho predpisu;
- podporovať prácu s viacerými právnymi predpismi naraz,
- editácia textu návrhu zákona s kontrolou pravopisu a kontrolou podľa slovníka;
- podpora práce s tezaurem slovenského práva – vyhľadávanie a odporúčanie najvhodnejšieho pojmu na označenie právneho inštitútu v záujmy odstránenia duplicit a rozporom v používaných pojmoch;
- tvorba odkazov;
- spracovanie dôvodovej správy k návrhu právneho predpisu, príp. ďalších sprievodných dokumentov.

Editácia právneho predpisu by sa vykonávala prostredníctvom prednastavených, resp. preddefinovaných legislatívnych editačných šablón, ktoré by podporovali –

- vytváranie a zobrazenie právneho predpisu v úplnom znení a v znení jeho jednotlivých noviel v mínusovej časovej osi;
- automatické generovanie návrhu novely (novelizačných bodov) s možnosťou výberu z niekoľkých legislatívno-technických riešení;
- formátovanie vzhľadu právneho predpisu;
- členenie právneho predpisu;
- formát pre tvorbu úvodnej vety;
- formát pre tvorbu splnomocňovacích ustanovení;
- formát pre tvorbu zrušovacích ustanovení;
- ustanovení o účinnosti;
- formát pre tvorbu dôvodovej správy atď.

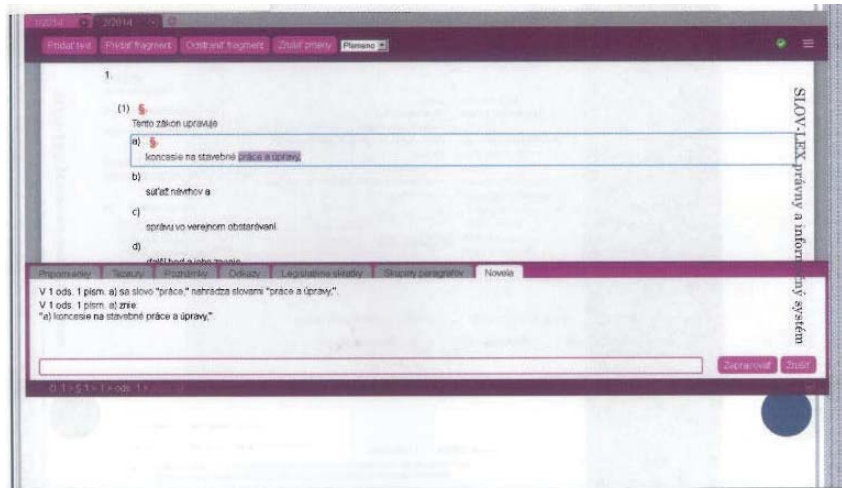

Vzhľadom na skutočnosť, že najväčšiu skupinu právnych predpisov v Slovenskej republike tvoria novelizácie existujúcich právnych predpisov, majú pre uľahčenie legislatívnych prác osobitný význam editačné služby týkajúce sa vytvárania noviel. Základná praktická pomôcka pre legislatívneho pracovníka pri príprave návrhu novely právneho predpisu spočíva v tom, že táto novela sa pripravuje v úplnom znení právneho predpisu, do ktorého bude legislatívny pracovník priamo vpisovať zmeny a doplnenia. Editácia šablóna bude priamo generovať novelizačné body v súlade s požiadavkami legislatívnych štandardov. V prípade viacerých možných legislatívno-technických možností, budú ponúknuté všetky automaticky vygenerované možnosti, z ktorých si legislatívny pracovník vyberie, alebo všetky ponúknuté možnosti odmietne a vytvorí manuálne sám ďalšiu. Súčasne sa bude automaticky vytvárať konsolidované znenie, ktoré sa bude upravovať podľa toho, aké úpravy legislatívny pracovník uskutoční.

Pri príprave návrhu novely právneho predpisu e-Legislativa zabezpečí –

- transparentnú evidenciu všetkých krokov a úprav návrhu právneho predpisu počas legislatívneho procesu;

- kontrolu pravopisu s tým, že autor rozhodne, či návrh na zmenu akceptuje,
- kontrolu textu podľa tezauru slovenského práva – navrhovaná úprava sa nevykoná automaticky, ale bude zvýraznená a autor rozhodne, či návrh na zmenu akceptuje;
- dodržiavanie štandardov legislatívnej techniky stanovených v legislatívnych pravidlách;
- automatickú úpravu vytvorených vnútorných odkazov;
- navrhovanie vonkajších odkazov podľa použitých inštitútov – vloženie odkazu by malo byť autorovi navrhnuté a odkaz by mal byť vytvorený len na základe jeho akceptovania, následne automatická úprava vonkajších odkazov.

Záver

Informačné technológie sú každodennou súčasťou života človeka a tento ich vo svojom živote využíva úplne bežne, automaticky a intuitívne bez toho, aby si to mnohokrát nejako osobitne uvedomoval. V oblasti práva je ale ich využívanie skôr obmedzené v tom zmysle, že sa ich potenciál a možnosti nevyužívajú naplno. Je to pravdepodobne dôsledok najmä vysokého stupňa konzervativizmu, ktorý v práve a medzi právnikmi panuje. Tento konzervativizmus nadobúda až podobu odporu voči všetkému novému, čo prichádza, či strachu z niečoho nového, o tu doteraz nebolo, čo nás na právnickej fakulte neučili a čo sme doteraz v práci nepoužívali.

Informačné technológie ale ponúkajú tvorcom práva nástroje, ktoré umožnia vytvárať právny predpis v grafickej podobe finálneho textu bez legislatívno-technických chýb. Využívanie informačných technológií v legislatívnom procese spôsobom, ktorý prácu nielen uľahčí, ale aj skvalitní, je možné len v spojení s dokonalou znalosťou tohto procesu. Súčasne ale ide o vzťah obojstranný. Využívanie informačných technológií v legislatívnom procese totiž neznamená dopad len na jeho výsledok – právny predpis, resp. jeho návrh, ale aj na samotný legislatívny proces ako taký. Legislatívny proces sa vyznačuje vysokou mierou administratívnej byrokratickosti (stále veľa papiera). Širšie zapojenie informačných technológií postupne papierovú dominanciu odbúra oveľa rýchlejšími a z hľadiska používateľov a účastníkov procesov priateľskými spôsobmi. Tým informačné technológie vplyvajú aj na legislatívny proces a prispievajú k jeho modernizácii.

Právo ešte stále čaká na svoju vedecko-technickú revolúciu, hlavne v oblasti jeho tvorby. Konfrontácia človeka a stroja ešte v legislatíve výraznejšie nenastala. Ako stúpenec legimatiky v tvorbe práva si nemyslím, že je potrebné rozbíjať počítače, aby sme ako právniky a legislatívci neprišli o prácu. Aj pri akomkoľvek zapojení výpočtovej techniky a informačných technológií do legislatívy, kľúčovým prvkom celého legislatívneho procesu nikdy nebude počítač, ale stále ním zostane človek sediaci pri klávesnici.

Zhrnutie

Článok pojednáva o možnostiach využitia informačných technológií v rámci legislatívneho procesu vo Slovenskej republike. Ich použitie je hlavne pri príprave návrhu právnym predpisom, čo je pokročilý nástroj pre legislatívne zamestnancov.

Summary

The Article discusses the possibilities of using of the information technology in the legislative process in the Slovak Republic. Their use is mainly in the preparation of the draft of a legislation, which is an advanced tool for legislative staff.

Zoznam použitej literatúry:

1. BALOG, B.: Inovačné výzvy pre ústavu z oblasti legislatívy, alebo o legislatívnej smršti a iných (nielen meteorologických) povetrách v slovenskej legislatíve. In: Bratislavské právnické fórum 2013: zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie. Inovačné výzvy pre ústavy a ústavné systémy v globalizovanej Európe. Bratislava: Univerzita Komenského, Právnická fakulta, 2013. ISBN 9788071603658, s. 660–674.
2. BALOG, B.: Formovanie charakteru práva v procese jeho tvorby. In: Poňatie a charakter práva: zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie. Bratislava: SAP, 2014. ISBN 9788089607198, s. 70–80.
3. HODÁS, M.: Elektronická publikácia, legimatika a poznateľnosť práva. *Justičná revue*, 66, 2014, č. 12, s. 1461–1473.
4. SURMAJOVÁ, Ž. – BALOG, B.: Neurčité právne pojmy. In: *Justičná revue*, 63, 2011, č. 11, s. 1444–1452.
5. SVÁK, J. a kol.: *Teória a prax legislatívy*. 3. rozšírené vydanie. Eurokódex, Bratislava, 2012.
6. SVÁK, J. – BALOG, B.: Projekt e-Legislativa na Slovensku. In: GERLOCH, A. (ed.). *Viktor Knapp. Vědecké dílo v proměnách času*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 602–612.